

Rozhodování rejstříkového soudu o povolení výmazu právnické osoby

Rejstříkový soud nesmí rozhodnout o výmazu z obchodního rejstříku, dokud není ukončeno řízení o neplatnost usnesení valné hromady, která o zrušení společnosti bez právního nástupce rozhodla. Opačným postupem by rejstříkový soud znemožnil akcionáři uplatnit právo, které mu zákon přiznává.

Rejstříkový soud nesmí rozhodnout o výmazu z obchodního rejstříku, dokud není ukončeno řízení o neplatnost usnesení valné hromady, která o zrušení společnosti bez právního nástupce rozhodla. Opačným postupem by rejstříkový soud znemožnil akcionáři uplatnit právo, které mu zákon přiznává.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 43/2002, ze dne 10.9.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci návrhu společnosti R. i. f. České republiky, na výmaz navrhovatelky z obchodního rejstříku, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. B 1353, za účasti Městského státního zastupitelství v Praze, o dovolání J. V., proti usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 10. července 2001, čj. 14 Cmo 1/2001-312 a čj. 7 Cmo 1057/2000-309 a proti usnesení ze dne 11. července 2001, čj. 14 Cmo 2/2001-315, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. července 2001, čj. 14 Cmo 2/2001-315 a usnesení téhož soudu ze dne 10. července 2001, čj. 14 Cmo 1/2001-312 a čj. 7 Cmo 1057/2000-309 se zrušují a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Krajský obchodní soud v Praze usneseními ze dne 12. července 2000, čj. F 16259/2000, B 1353-256 a čj. F 17050/2000, B 1353-242 rozhodl k návrhům dovolatele na přerušení řízení, že se řízení nepřerušuje. Odvolací soud usneseními ze dne 10. července 2001, čj. 14 Cmo 1/2001-312 a čj. 7 Cmo 1057/2000-309, odmítl odvolání navrhovatele proti uvedeným rozhodnutím s odůvodněním, že usnesení o „nepřerušení“ řízení je procesním usnesením, které se týká vedení řízení, a proto proti němu není odvolání přípustné.

Proti usnesením odvolacího soudu podal J. V. dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázal na ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Jako dovolací důvody uvádí, že rozhodnutí odvolacího soudu je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241 odst. 3 písm. b) o.s.ř.] a dále, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř.].

V dovolání namítá, že usnesení rejstříkového soudu není usnesením upravujícím vedení řízení, a že zákon v době jeho vydání nevyklučoval možnost odvolání proti němu. O možnosti podat odvolání poučil dovolatele též soud prvního stupně. Dovolatel rovněž uvádí, že vzhledem k tomu, že souběžně

probíhá řízení podle ustanovení § 131 a § 183 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), ve kterém se domáhá vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, na němž závisí rozhodnutí v dané rejstříkové věci, posoudil odvolací soud nesprávně i otázku aplikace ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Tvrdí, že buď nelze dovolatele zbavit účasti v rejstříkovém řízení v případě, že soud v řízení podle § 200a a násl. o. s. ř. bude řešit otázku platnosti usnesení valné hromady, neboť se přímo dotýká jeho práv a právního postavení, nebo nemůže být soud v rejstříkovém řízení oprávněn řešit otázku platnosti usnesení valné hromady a musí řízení přerušit. Podle dovolatele se v projednávané věci jedná o účastenství v rejstříkovém řízení z titulu právního nástupnictví, neboť na dovolatele má přejít nejen majetek, ale i závazky investičního fondu, jehož byl akcionářem. Dovolatel rovněž odkazuje na to, že právní úprava související s novelizovanou úpravou ustanovení § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. „umožňuje transformaci na náhradu škody určitou cestu majetkové náhrady příslušnou procesní cestou. Rejstříkový soud pak náhradu škody při nesprávném zvýšení či snížení základního kapitálu právně neposuzuje. To však neplatí tam, kde zvláštní samostatná procesní úprava absentuje.“ Za nesprávný považuje dovolatel i závěr, který učinil odvolací soud ve druhém z napadených usnesení, že pro „nemeritornost a procesní charakter předmětného rozhodnutí“ je vyloučeno připuštění dovolání.

Proto dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadená usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Usnesením ze dne 11. října 2000, čj. F 45991/2000, F 67769/2000/B 1353/1 - 279, Krajský obchodní soud v Praze vyhověl návrhu R. i. f. České republiky, a.s. a vymazal navrhovatelku ke dni 14. října 2000 z obchodního rejstříku s tím, že právním důvodem výmazu je přeměna navrhovatelky na otevřený podílový fond podle ustanovení § 35j zákona č. [248/1992](#) Sb.

O odvolání J. V. rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 11. července 2001, čj. 14 Cmo 2/2001-315, tak, že je odmítl. Svůj výrok založil na závěru, že akcionáři obchodní společnosti nejsou v tomto případě účastníky rejstříkového řízení, neboť tím je ve smyslu ustanovení § 200a odst. 1 o. s. ř. pouze společnost (navrhovatelka), jejíž právní stav je zápisem či výmazem skutečností v obchodním rejstříku dotčen. Vzhledem k tomu, že dle ustanovení § 201 o. s. ř. může rozhodnutí soudu prvního stupně napadnout odvoláním pouze účastník řízení, jímž J. V. nebyl, odvolací soud odvolání podané tím, kdo k odvolání není oprávněn, podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř. odmítl. V odůvodnění odkázal, pokud jde o okruh účastníků rejstříkového řízení, na shodný závěr Ústavního soudu vyjádřený v jeho usnesení ze dne 18. května 1999 ve věci sp. zn. I. ÚS 185/98, publikovaném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 35/1999.

Také proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal J. V. dovolání. Pokud jde o jeho přípustnost, odkazuje na ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř. Jako dovolací důvody uvádí, že rozhodnutí odvolacího soudu je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241 odst. 3 písm. b) o.s.ř.] a dále, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř.].

Konkrétně brojí proti závěru odvolacího soudu, že nebyl účastníkem řízení před rejstříkovým soudem. V souvislosti s tím, uvádí, že odvolací soud posuzoval jeho procesní postavení pouze jako postavení akcionáře investičního fondu, ne však již jako podílníka otevřeného podílového fondu, a tedy i právního nástupce z obchodního rejstříku vymazávaného subjektu. Pokud jde o odkaz

odvolacího soudu na výše uvedené rozhodnutí Ústavního soudu, uvádí k němu dovolatel, že nejde o obecně závazný nálezn, ale pouze o usnesení a navíc i pro ně platí, co bylo uvedeno výše, tedy že z procesního hlediska je postavení akcionáře méně významné než postavení právního nástupce, na něhož přechází majetek a nevypořádané závazky investičního fondu. Nakonec dovolatel uvádí, že se odvolací soud nevypořádal s jeho věcnými argumenty uvedenými v odvolání, zejména v souvislosti s jeho odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. března 1999 ve věci sp. zn. 32 Cdo 398/98 (uveřejněné pod číslem 36/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). S ohledem na výše uvedené pak navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 13., zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, pro řízení ve věcech obchodního rejstříku zahájená na návrh, který byl podán přede dnem účinnosti tohoto zákona, se v prvním stupni použijí dosavadní právní předpisy. O takový případ jde i v této věci, protože návrh na zahájení řízení ve věci povolení výmazu navrhovatelky z obchodního rejstříku byl podán před 1. lednem 2001.

Dovolání proti všem napadaným usnesením je přípustné dle ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval dovoláním proti usnesení odvolacího soudu ze dne 11. července 2001.

Otázkou, zda je akcionář podle občanského soudního řádu ve znění před 1. lednem 2001, účastníkem řízení o zápisu změn týkajících se akciové společnosti do obchodního rejstříku, se Nejvyšší soud zabýval již několikrát, mimo jiné i v usnesení ze dne 17. listopadu 1997, sp. zn. 1 Odon 3/97, a zodpověděl ji záporně. Toto usnesení Nejvyššího soudu přitom bylo přezkoumáno Ústavním soudem, který usnesením ze dne 18. května 1999, sp. zn. I. ÚS 185/98, ústavní stížnost proti němu odmítl.

Jak uzavřel Ústavní soud, v rejstříkovém řízení se nerozhoduje o právech nebo povinnostech akcionářů, ale pouze o právech nebo povinnostech podnikatelského subjektu zapsaného či zapisovaného do obchodního rejstříku. Pro případ, že by práva akcionářů mohla být dotčena nezákonností rozhodnutí, na jehož základě k příslušnému zápisu do obchodního rejstříku dochází, poskytuje zákon ochranu jejich právům tam, kde to považuje za potřebné, jiným způsobem (§ 131 odst. 1 a § 183 obch. zák.). Pokud rejstříkový soud posoudí v řízení o povolení zápisu do obchodního rejstříku usnesení valné hromady společnosti jako platné, povolí na jeho základě příslušný zápis do obchodního rejstříku. Pokud následně obecný soud v řízení podle § 131 obch. zák. rozhodne o neplatnosti takového usnesení, rejstříkový soud po právní moci tohoto rozhodnutí zahájí řízení podle § 200a odst. 2 (nyní 200b odst. 2) o. s. ř. Jinými slovy, rozhodnutí soudu o neplatnosti usnesení valné hromady bude podkladem pro rozhodnutí rejstříkového soudu o zápisu či výmazu skutečností, jichž se rozhodnutí valné hromady týká. Takové řízení soud zahájí i bez návrhu.

Ústavní soud se v tomto svém rozhodnutí ztotožnil s argumentací Nejvyššího soudu, že účastenství akcionářů akciové společnosti v rejstříkovém řízení by ve skutečnosti znamenalo značné průtahy v rejstříkovém řízení, což by ve svém důsledku ochranu práv akcionářů spíše oslabovalo. Právě z tzv. principu veřejné víry neboli principu materiální publicity vyplývá, že zapisované skutečnosti je do obchodního rejstříku nezbytné zapisovat bez zbytečného odkladu tak, aby odpovídaly skutečnému

stavu. Tento princip obsažený v § 27 odst. 2 obch. zák. má sloužit především k ochraně třetích osob, které jednají v důvěře ve skutečnosti zapsané v obchodním rejstříku a jejichž zájem může kolidovat se zájmem celé společnosti i se zájmy jednotlivých akcionářů.

V projednávané věci však uvedený obecný závěr o účastenství akcionářů v rejstříkovém řízení použit nelze. Jak shora uvedeno, závěr vychází zejména z toho, že český právní řád zajišťuje akcionáři, který brojí proti právním důsledkům založeným usnesením valné hromady, které mají být zapsány do obchodního rejstříku, dostatečnou právní ochranu jeho práv tím, že mu umožňuje napadat usnesení valné hromady, které tyto důsledky založilo. Tak tomu ale v projednávané věci není.

Vzhledem k tomu, že nezbytným důsledkem rozhodnutí rejstříkového soudu o povolení výmazu právnické osoby z obchodního rejstříku bez právního nástupce je zastavení všech řízení, jichž je tato osoba účastníkem, tedy i řízení o neplatnost usnesení valné hromady, nelze než dovést, že rejstříkový soud nesmí rozhodnout o takovém výmazu z obchodního rejstříku, dokud není ukončeno řízení o neplatnost usnesení valné hromady, která o zrušení společnosti bez právního nástupce rozhodla. Opačným postupem by totiž rejstříkový soud sám zmařil možnost shora uvedeného postupu a znemožnil by tím akcionáři uplatnit právo, které mu zákon přiznává.

Bylo tedy povinností rejstříkového soudu v projednávané věci rejstříkové řízení přerušit (jak to navrhl dovolatel), a to i bez návrhu, jakmile zjistil, že probíhá řízení o neplatnost usnesení valné hromady, na základě kterého měl být výmaz povolen. Na tom nic nemění to, že podle ustanovení § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř., ve znění účinném v době rozhodování o přerušení řízení, platilo, že: „Pokud soud neučiní jiná vhodná opatření, může řízení přerušit, jestliže probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu....“ Jak patrně ze shora uvedeného, v případě rozhodování o povolení výmazu společnosti z obchodního rejstříku bez právního nástupce je třeba dovést, že takový postup je povinností soudu, když jiné vhodné opatření učinit nelze.

Z uvedeného pak nutně vyplývá, že jestliže je podán návrh na povolení výmazu akciové společnosti z obchodního rejstříku poté, co bylo zahájeno řízení o neplatnost usnesení valné hromady, kterým byla společnost zrušena, stává se návrhovátelem v řízení o neplatnost takového usnesení účastníkem rejstříkového řízení o povolení výmazu společnosti z obchodního rejstříku. To neplatí pro případy, kdy má obchodní zákoník zvláštní úpravu, ani v případech, kdy zákon zajišťuje ochranu práv společníků jinak. Stejný závěr je třeba učinit i pro případ, kdy bude návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podán poté, co již bylo zahájeno řízení o povolení výmazu společnosti z obchodního rejstříku, na základě napadaného usnesení. Za takového stavu se totiž právě v řízení o povolení výmazu společnosti z obchodního rejstříku rozhoduje o právech akcionáře (konkrétně o právu domoci se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o zrušení společnosti, jestliže je v rozporu se zákonem či stanovami), ve smyslu ustanovení § 94 odst. 1 o. s. ř.

Účastníkem rejstříkového řízení se však stává pouze ten akcionář, který využil práva domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Ostatní akcionáři nevyužili možnosti ochrany svých práv, poskytovaných jim ustanovením § 131 a § 183 obch. zák. a rejstříkový soud jim tedy svým postupem možnost uplatnit tuto ochranu práv neodňal. Tím jsou vyloučeny i nežádoucí účinky účastenství akcionářů v rejstříkovém řízení, na které upozorňuje ve svém shora citovaném usnesení Ústavní soud, včetně jejich dopadů do práv třetích osob.

K závěru odvolacího soudu (obsaženém v usneseních z 10. července 2001), že proti usnesení soudu prvního stupně o tom, že se řízení nepřerušuje (správně má jít o zamítnutí návrhu na přerušení řízení), není odvolání přípustné, dovolací soud uzavřel, že není správný, neboť občanský soudní řád ve znění, kterým se řídil odvolací soud, takové odvolání připouštěl. Uvedené usnesení totiž nelze považovat za usnesení, kterým se upravuje vedení řízení a nemožnost napadat rozhodnutí o zamítnutí návrhu na přerušení řízení odvoláním upravil (s účinností od 1. ledna 2001) až zákon č. [30/2000](#) Sb., z jehož ustanovení § 202 odst. 1 písm. j) lze také argumentací a contrario dovodit, že občanský soudní řád usnesení, kterým soud rozhoduje o návrhu na přerušení řízení, nepovažuje za usnesení o vedení řízení.

Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud byl u všech dovoláním napadených usnesení povinen odvolání dovolatele, který byl účastníkem řízení, věcně projednat. Jeho rozhodnutí tedy nejsou správná, což je důvod pro jejich zrušení dovolacím soudem.

Proto dovolací soud všechna napadená usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, jehož účastníkem je kromě navrhovatelky i dovolatel.

V nových rozhodnutích ve věci se bude muset odvolací soud zabývat i tím, že s účinností od 31. prosince 2001 došlo ke změně ustanovení § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. (které nyní zakazuje přerušit rejstříkové řízení, jestliže probíhá řízení, ve kterém je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí ve věci), a to jak z hlediska aplikace změněného ustanovení na řízení zahájená před 31. prosincem 2001, tak z hlediska ústavnosti tohoto ustanovení ve světle shora uvedeného.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)